

Rybnice 1934. Revize, doplnění a upřesnění nálezů mincí 17. století

M i r o s l a v H U S

 75, 2020, s. 185–200

Rybnice 1934. Revision, completion, and specification of a 17th century coin board

In 1934, a coin board was found near village of Rybnice (Plzeň-North District). Unfortunately, only 9 coins have been preserved in the Klatovy Museum, the rest of the board did not survive. In 2018, the Museum and Gallery of the Northern Plzeň Region in Mariánská Týnice obtained another 18 coins from this find dated to the 17th century (1619–1673). These were small coins from all over the Central Europe, mostly kreuzers and greschls. The provided documentation included also additional information concerning their origin. Thus, we know the years of issue (1596–1681) as well as exact number (187) of the coins in the board despite not all of them have been preserved. According to the documentation, the composition of the find did not differ much from the preserved sample. The highest denomination was a three kreuzer, the lowest one, a heller. The coins were buried probably in connection with the Peasant Uprising of 1680.

 board; kreuzer; greschl; revision; 17th century; Rybnice (Plzeň-North District) [CZ].

 nálezy; krejcar; grešle; revize; 17. století; Rybnice (okr. Plzeň-sever).

Nález mincí v Rybnici (okr. Plzeň-sever) roku 1934 je znám ze dvou zpráv – prvá z nich je z (nepodepsané) výroční zprávy Muzea dr. Karla Hostaše v Klatovech otištěné v Numismatickém časopise v roce 1939,¹ druhá pochází z kompendia Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III.² Shrňeme-li oba informační zdroje, zjistíme, že na jaře 1934 byl na blíže nelokalizovaném pozemku rolníka Antonína Oudy v Rybnici u Kralovic nalezen při zemních pracích neznámý, ale větší počet mincí. Nález byl bohužel rozchvácen a známe pouze devět kusů předaných právě do Klatov, které

* PhDr. Miroslav HUS, Západočeské muzeum (Plzeň), mhus@zcm.cz.

¹ ANONYM: Zpráva Městského muzea dr. Karla Hostaše v Klatovech o nálezích mincí v jeho sbírkách, jež nebyly dosud publikovány, Numismatický časopis 15, 1939, s. 113–114.

² NEMEŠKAL, Lubomír: České, moravské a slezské nálezy údobí tolarového, in: Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III, red. E. Nohejlová-Prátová, Praha 1957 (dále jen Nálezy III), s. 147, č. 3611. Zprávu o Rybnici spolupodepsal plzeňský numismatik Ladislav Lábek a prof. Emanuela Nohejlová-Prátová.

byly tehdy zhruba určeny. V Kralovicích-Mariánském Týnci tehdy regionální muzeum ještě neexistovalo³ a do plzeňského muzea se také nedostala žádná ražba z tohoto depotu. Další literatura údaje k nálezům jen opakuje.⁴ Pouze regionální historici znají i zprávu z Kralovického obzoru, který přinesl další podrobnosti⁵ a poprvé a naposledy upřesnil počet mincí v depotu na 187 kusů. Teprve v poslední době se dostaly do veřejných sbírek další mince z rybnického nálezů a spolu s nimi i doplňující informace. V roce 2018 totiž předala do muzea v Mariánské Týnici (Kralovicích-Mariánský Týnec) spolu s dalšími různými předměty p. Soukupová, příbuzná jednoho z nálezců, dalších 18 mincí, a to včetně dobové dopisní obálky, ve které byly mince již od roku 1934 uloženy a na které byly připsány další údaje.

Můžeme tak spojit všechna známá fakta a rekonstruovat nálezové okolnosti. Dne 14. března 1934 bylo na pozemku rolníka Antonína Oudy v Rybnici u Kralovic nalezeno při zemních pracích 160 stříbrných mincí v jakési rouře, přičemž na stejném místě bylo již na podzim 1933 nalezeno 27 ks jiných ražeb. Nález tak dohromady tvořilo nejméně 187 mincí.⁶ Bohužel většina nálezů byla rozchvácena a jen malá část se zachovala pro numismatické bádání. Takto získal místní učitel p. Josef Srp nejméně 35 kusů, navíc měl možnost mince prohlédnout a vypsát některé nyní nezachované ročníky. Z dalších mincí bylo někdy v létě 1934 předáno do Městského muzea dr. K. Hostaše v Klatovech devět mincí⁷ panem Václavem Králem, hostinským v Kralovicích. Tyto mince byly v Klatovech určeny následovně:⁸

1. ČECHY, Ferdinand II., *Praba*, mincmistr Beneš Hübmer, 3krejcar 1623
2. SLEZSKO, Ferdinand II., *Vratislav*, mm. Hans Riedel, 3krejcar b. l.
3. SLEZSKO, Leopold I., *Břeh*, mm. Christoph Brettschneider, krejcar 1673
4. SLEZSKO, Leopold I., *Opolí*, mm. ?, grešle (trojník) 1669
5. SLEZSKO, Leopold I., *Opolí*, mm. ?, grešle (trojník) 1670
6. SLEZSKO, Ferdinand III., *Těšín*, mm. Lorenc ?, krejcar 1647
7. TYROLY, Leopold I., *Hall*, mm. ?, krejcar 1666
8. SOLNOHRAD, arcibiskupství, Wolfgang Theodor von Raitenau, halěř 1596
9. POLSKO-LITVA, Zikmund III. Vasa, *Gdaňsk*, groš 1610

³ Muzeum tu vzniklo až 1952. V této souvislosti děkuji ředitelce Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici PhDr. I. Bukačové a historikovi muzea Mgr. J. Fákovi za spolupráci a svolení k publikování.

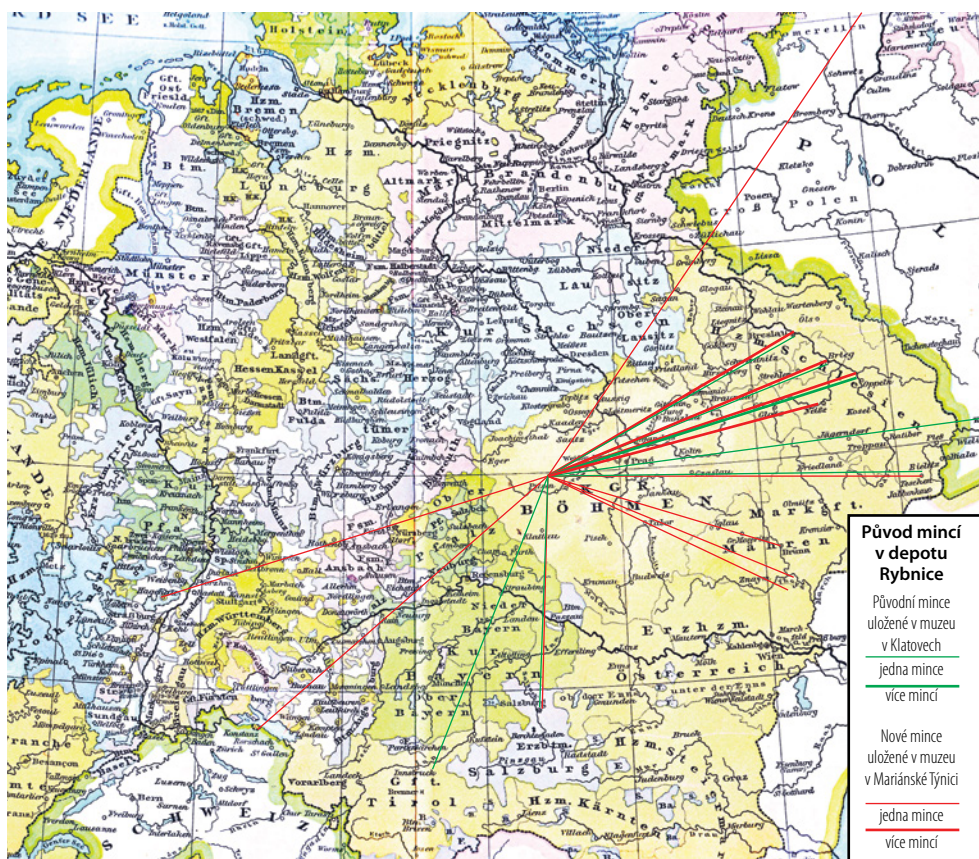
⁴ Např. HUS, Miroslav: *Nálezy mincí na Plasku*, in: Severní Plzeňsko 2, 1994, s. 1–66.

⁵ *KRALOVICKO* (rubrika), in: Kralovický obzor 15, 1934, nestr.

⁶ Je dosti pravděpodobné, že část mincí nemusela být dohledána.

⁷ Hrubý popis nálezů najdeme v dopise tajemníka klatovského muzea p. Františka Pláničky a předsedy muzejního kuratoria p. Ferdinanda Vaňka dalšímu z nálezců, p. Václavu Královi, ze dne 7. listopadu 1934. Opis je uložen v Muzeu a galerii severního Plzeňska v Mariánské Týnici. V popise je řada omylů. Ty byly zopakovány i v roce 1939 v: ANONYM: *Zpráva*, s. 113–114.

⁸ ANONYM: *Zpráva*, s. 113.

●□1: Depot Rybnice 1934 – mapa původu mincí.

S tímto popisem mincí jsou spojeny ovšem některé nesrovnalosti. Těšínský krejcar Ferdinanda III. je připsán mincmistru Lorencovi. To je však v Těšíně roku 1647 neznámé jméno. V roce 1647 mincoval v Těšíně Hans Loss, před tímto rokem společně s Dietrichem Rundem, a po roce 1647 spolu s Ludwigem Bremenem. Sestra posledního těšínského knížete Fridricha Viléma (†1625) Alžběta Lukrecie (provdaná z Lichtenštejna) sice mohla až do své smrti 1653 využívat svého mincovního práva, razila však především hrubou minci, krejcarů nikoliv a jen výjimečně grešle. Navíc v roce 1647 nerazila vůbec.⁹

Stejně tak tyrolský krejcar Leopolda I. z Hallu 1666 je zřejmě určen chybně. V roce 1666 totiž nebyly v tyrolském Hallu žádné mince vyraženy ani císařem Leopoldem, ani úředním vévodou Zikmundem Františkem (†1665). Patr-

⁹ MILLER zu AICHHOLZ, Viktor – LOEHR, August – HOLZMAIR, Eduard: *Österreichische Münzprägungen 1519–1938*, 2. Auflage, Wien 1948, s. 144–147; SAURMA-JELTSCH, Hugo von: *Schlesische Münzen und Medaillen*, Breslau 1883 (reprint A. Szego, Oakdale, NY 1973), s. 13.

(7./11.34.)

Správa městského muzea št. K. Hostašev pro vlastivědní
 Klatovská vyložené kámi, stěny, ruce, nejprůhlednější díly, za
 věnování .9 stříbrných mincí drobných z nelegu
 učiněného na jaře r. 1934 na projevů rolníka
 Art. Budy v Rybnici u Královic.

Mince patří mezi razby stol. XVII. zastoupeny v ní
 jsou Čechy Ferdinandem II - groš z r. 1623,

Leopoldem I. - trojník z r. 1669 - 1670,

Slezsko Ferdinandem II. - šejkar z let 1617 - 163,

Ferdinandem III. - šejkar z let 1647 pro Tesársko,

Leopoldem I. - šejkar z let 1673,

Sohobradý arcibiskupem Wolfgaungem Theodorickem
 v. Raitenau - šalér z r. 1596, Tyroly Leopoldem II
 - šejkar z r. 1666 a Gdawsko Ludmildem III., groš
 z r. 1610.

Podpsání :

Ferd. Káň

m. předs. kuratoria

Fr. Plánič, a,

tajemník muzea.

ně jde o minci z jiné mincovny, pouze s opisem zakončeným CO.TYR., což ovšem může být mince původem z mincovny ve Vídni. Krejčary se stejným opisem vyražené v Kladsku měly jiný ročník a mincovna v Neuburku am Inn krejčary neprodukovala.¹⁰

Podobně máme pochybnosti ohledně určení polského groše 1610. Není-li identifikována mincovna přesně (může se jednat nejen o Gdaňsk, ale i o Rigu), může jít i o omyl v určení nominálu a může se tak jednat o poltorak – ten měl totiž podobu zcela identickou s říšskými groši (1/24 tolaru).¹¹

V roce 2018 byly p. Soukupovou některé mince z majetku p. učitele Srpa předány do muzea v Mariánské Týnici (př. č. 223/2018) a určeny v ZČM v Plzni na přelomu jara a léta 2020. Jedná se o tyto mince:

MORAVA, Ferdinand II. (1619–1637)

mincovna: *Brno*, mincmistr Christoph Wohnsiedler, AR krejcar 1624

Av.: v úzkém hladkém kruhu ověncené a vousaté poprsí ve španělském límci zprava, **FERDI • II • DG • R • I • (cW) S • A • G • H • B • R •**

Rv.: v úzkém hladkém kruhu říšský orel, na prsou oválný štítek s **1**, koruna porušuje opisový pruh, **ARCHID • A • D • BV • R • MA • M • 624**

Lit.: Aichholz,¹² s. 119, tab. 20/14 var.; Halačka 893;¹³ Krause – Mischler, s. 44, č. 201.¹⁴

1. 0,70 g; 15,9 mm; ohnutý střížek, v ploše vpich hrotem nože

Pozn.: úřední ryzost měla být 312/1000.

¹⁰ MILLER zu AICHHOLZ, V. – LOEHR, A. – HOLZMAIR, E.: *Österreichische Münzprägungen*, s. 159–165.

¹¹ KALKOWSKI, Tadeusz: *Tysiąc lat monety polskiej*, 2. rozšířené vydání, Kraków 1974, s. 200, 201, 229.

¹² MILLER zu AICHHOLZ, V. – LOEHR, A. – HOLZMAIR, E.: *Österreichische Münzprägungen* (dále v katalogu jen Aichholz).

¹³ HALAČKA, Ivo: *Mince zemí Koruny české 1526–1856*, II. a III. díl, Kroměříž 1988 (dále v katalogu jen Halačka).

¹⁴ KRAUSE, Chester L. – MISCHLER, Clifford: *Standard Catalog of World Coins 1601–1700*, Iola (Wisc.) 1996 (dále v katalogu jen Krause – Mischler).

mincovna: *Mikulov*, AR krejcar 1628 (?)

Av.: v úzkém hladkém kruhu ověčené a vousaté poprsí ve španělském límci zprava, pod poprsím mincovní značka **(N)**, **FERD**[??]

Rv.: v úzkém hladkém kruhu říšský orel, na prsou oválný štítek s **1**, koruna porušuje opisový pruh, **ARCHID • A • D • BVR • C • TY • 162**[?]

Lit.: Aichholz, č. 125, tab. 20/16; Halačka 959; Krause – Mischler, s. 86, č. 1220; **2**. 0,82 g; 15,8 mm

Pozn.: mikulovská mincovna existovala pouze v letech 1624–1628. Krejcar měl mít od roku 1625 úřední ryzost 312/1000.

SLEZSKO, Ferdinand II. (1619–1637)

mincovna: *Vratislav*, mincmistr Hans Riedel, AR grešle ($\frac{3}{4}$ krejcar) 1625

Av.: v perlovci nekorunovaný říšský orel, kolem hlav aureola, na prsou španělský štít s rakousko-burgundským znakem, pod křídly orla mzn. **H – R**

Rv.: v částečně ohlazeném úzkém hladkém kruhu říšské jablko s **3**, po stranách jablka bez ozdob, po stranách kříže letopočet **16 – 25**

Lit.: Halačka 1055; Krause – Mischler, s. 37, č. 16.3; Novák, s. 243, obr. 12.¹⁵

3. 0,69 g; 16,0 mm

Pozn.: grešle ($\frac{3}{4}$ krejcar čili 3 feniky) byla nejčastěji raženou drobnou mincí ve Slezsku, ať vládní nebo knížecí. Během doby klesla od 20. let 17. století z téměř tří čtvrtin gramu čtyř a půl lotového stříbra (úřední ryzost 281/1000) na zhruba tři pětiny gramu stříbra jen třílotového (úřední ryzost 188/1000) v polovině 18. století.

¹⁵ NOVÁK, Emil: *Slezské grešle (Ferdinand II. – Karel VI. 1619–1740)*, in: *Příběhy starých mincí*, eds. M. Mašek – Z. Petrář – M. Lutovský, Praha 2019 (dále v katalogu jen Novák).

mincovna: *Nisa*, mincmistr Johann Jakob Huser, AR grešle ($\frac{3}{4}$ krejcar) 1624 (?)
 Av.: v perlovci nekorunovaný říšský orl, na prsou španělský štít s rakousko-burgundským znakem

Rv.: v částečně ohlazeném úzkém hladkém kruhu říšské jablko s **3**, po stranách jablka po tečce, po stranách kříže letopočet **16–2?**

Lit.: Halačka 1098 var.; Krause – Mischler, s. 85, č. 1197; Novák, s. 244, obr. 14n. **4.** 0,58 g; 15,7 mm; prohnutý střížek

AR grešle ($\frac{3}{4}$ krejcar) 1624 nebo 1625

Av.: v perlovci nekorunovaný říšský orl, na prsou španělský štít s rakousko-burgundským znakem, kolem hlavy orla mzn. **I–I–H**

Rv.: v částečně ohlazeném úzkém hladkém kruhu říšské jablko s **3**, po stranách jablka bez tečky, po stranách kříže letopočet **16–2?**

Lit.: Halačka 1097 var.; Krause – Mischler, s. 85, č. 1197; Novák, s. 244, obr. 14n.

5. 0,69 g; 15,9 mm; prohnutý střížek

Pozn.: letopočet není zřetelný.

Leopold I. (1658–1705)

mincovna: *Vratislav*, mincmistr Salamon Hammerschmidt, AR krejcar 1671

Av.: v perlovci dlouhovlasé ověčené poprsí s přeloženým límcem a s řádem Zlatého rouna zprava (hlava narušuje opisový pruh), **LEOPOLDVS • D • G**

• R • I • S • A • G • H • B • R •

Rv.: v úzkém hladkém kruhu říšský orl (koruna narušuje opisový pruh), **71 • ARCHID • AV (SHS) D • BVR • ET** [ligatura] **• SIL • 16**

Lit.: Saurma: *Schlesische Münzen*, tab. L/č. 101 var.;¹⁶ Krause – Mischler, s. 41, č. 76; Halačka 1637.

6. 0,85 g; 17,2 x 16,4 mm

Pozn.: vratlavská mincovna patřila k nejproduktivnějším mincovnám habsburského soustátí. Krejčary od 1659 měly mít úřední ryzost 250/1000.

–, Av.: v hladkém kruhu dlouhohlasé ověčené poprsí s přeloženým límcem a s řádem Zlatého rouna zprava (hlava narušuje opisový pruh), **LEOPOLDVS • D • G • R • I • S • A • G • H • B • R •**

Rv.: v úzkém hladkém kruhu říšský orel (koruna narušuje opisový pruh), **71 • ARCHID • AV (SHS) D • BVR • ET • SIL • 16**

Lit.: Saurma: *Schlesische Münzen*, tab. L/č. 101 var.; Halačka 1637 (drobné odchylky v opisu na líci ... **D • G** ... a na konci **R •**, na líci je místo vnitřního perlovce úzký hladký kruh); Krause – Mischler, s. 41, č. 76.

7. 0,90 g; 17,3 x 16,5 mm

mincovna: *Opolí*, mincmistr David Ehinger, AR grešle (¾krejcar) 1670

Av.: v perlovci nekorunovaný říšský orel, bez aureoly, na prsou španělský štít s rakousko-burgundským znakem

Rv.: v perlovci říšské jablko s **3**, kříž s výplní ramen dřiku, po stranách kříže letopočet **16 • – • 70**, po stranách jablka nad i pod letopočtem po perutce

Lit.: ŠŮLA, var. 32;¹⁷ Halačka 1682 var.; Krause – Mischler, s. 89, č. 1279 var.; Novák, s. 248, obr. 14n.

8. 0,68 g; 15,7 mm

Pozn.: grešle z mincovny Opolí měly mít úřední ryzost 242/1000.

¹⁶ SAURMA-JELTSCH, Hugo von: *Schlesische Münzen* 3; dále v katalogu jen Saurma: *Schlesische Münzen*).

¹⁷ ŠŮLA, Jaroslav: *Příspěvek k problematice variant ornamentů slezských grešlí Leopolda I.*, Numismatické listy 31, 1976, s. 45–55 (dále v katalogu jen ŠŮLA).

AR grešle (3/4krejcar) 1671

Av.: v perlovci nekorunovaný říšský orel, bez aureoly, na prsou španělský štít s rakousko-burgundským znakem

Rv.: v perlovci říšské jablko s **3**, kříž s výplní ramen dřívku, po stranách kříže letopočet **16 • – • 71**, po stranách jablka nad i pod letopočtem po zavinuté střele

Lit.: Šůla, var. 32; Halačka 1682 var.; Krause – Mischler, s. 89, č. 1279 var.; Novák, s. 248, obr. 14n.

9. 0,62 g; 15,6 mm

–, Av.: v perlovci nekorunovaný říšský orel, bez aureoly, na prsou velký španělský štít s rakousko-burgundským znakem

Rv.: v perlovci říšské jablko s **3**, kříž zdobený perlami, po stranách kříže letopočet **16 – 71**, po stranách jablka nad letopočtem po tečce, pod letopočtem po zavinuté střele a pod ní po tečce

Lit.: Šůla, var. 23; Halačka 1684 var.; Krause – Mischler, s. 89, č. 1279 var.

10. 0,68 g; 15,7 mm

mincmistr Franz Ignaz Kirschenhofer (?), AR grešle ($\frac{3}{4}$ krejcar) 1674? (1679?)

Av.: v perlovci nekorunovaný říšský orel, bez aureoly, na prsou velký španělský štít s rakousko-burgundským znakem

Rv.: v perlovci říšské jablko s **3**, kříž nezřetelný, po stranách kříže letopočet **16 • – • 7?**, po stranách jablka po zavinuté střele, nad datem a pod střelou po tečce (nebo kosočtverčík?)

Lit.: Šůla, var. 32; Halačka 1684 var., Krause – Mischler, s. 89, č. 1279 var.; Novák, s. 248, obr. 29.

11. 0,69 g; 15,9 mm

Slezsko, LEHNICE-BŘEH, Lodovika z Anhalt-Dessau, jako regentka (1672–1674)

mincovna: *Břeh*, mincmistr Christoph Bredtschneider, AR grešle ($\frac{3}{4}$ krejcar) 1673

Av.: v perlovci slezská orlice, pod křídly mzn. **C – B**

Rv.: v perlovci pod knížecí korunou dva oválné přivrácené štíty (slezská orlice a šachovnice), nad nimi po stranách koruny po rozetce, dole v úhlu letopočet **1673**

Lit.: Saurma: *Schlesische Münzen*, tab. XXIV/č. 159 var.; Fiala¹⁸ 17574 (omylem jako krejcar).

12. 0,69 g; 16,2 mm

Pozn.: Lodovika (Luisa) von Anhalt-Dessau (*1631, +1680) byla vdovou po knížeti Christianovi z Lehnice-Břehu (+1672) a po dobu nezletilosti syna Jiřího Viléma (1660–1675) vládla jako regentka. Po roce 1659 měla mít grešle úřední ryzost 242/1000.

¹⁸ FIALA, Eduard: *Collection Ernst Prinz zu Windisch-Grätz III. Münzen und Medaillen von Deutschland und von der Schweiz*, Praha 1903 (dále v katalogu jen Fiala).

Slezsko, TEŠÍNSKO, Alžběta Lukrecie (1625–1653)

mincovna: *Těšín*, mincmistr Gabriel Görloff, grešle (¾krejcar) 1649

Av.: v perlovci nekorunovaná těšínská orlice, na prsou štítek s routami

Rv.: v částečně ohlazeném perlovci říšské jablko s **3**, po stranách po jedné rozetce, po stranách kříže letopočet **16 – 49**

Lit.: Saurma: *Schlesische Münzen*, tab. XXXI/č. 44, Krause – Mischler, s. 104, č. 1691.

13. 0,63 g; 15,9 mm

Pozn.: Alžběta Lukrecie (*1599, +1653; provdaná kněžna z Lichtenštejna) byla sestrou posledního těšínského knížete Bedřicha Viléma, mohla proto i po jeho smrti dále mincovat. Slezské grešle měly mít od roku 1625 úřední ry-zost 281/1000.

TRAUTSON, Paul Sixtus z Trautson-Falkensteinu (1589–1621)

mincovna: *Falkenstein*, AR 3krejcar 1619

Av.: v perlovci prostovlasé a vousaté poprsí ve španělském límci a s řetězem Zlatého rouna zprava, *** PAVL : SIXT • TR (3) AVTSON • CO • IN**

Rv.: v perlovci korunovaný čtvrcený štít se srdečním štítkem, **FALKENST • AVREI • VEL : AEQ • 619**

Lit.: Saurma: *Münzsammlung*, tab. XXXIV/1036;¹⁹ Krause – Mischler, s. 144, č. 5; Polívka 207.²⁰

14. 1,62 g; 20,6 mm

Pozn.: rod Trautsonů byl tyrolského původu, od 1598 s hraběcím titulem. Paul

¹⁹ SAURMA-JELTSCH, Hugo von: *Die saurmasche Münzsammlung deutscher, schweizerischer und polnischer Gepräge von etwa den Beginn der Groschenzeit bis zur Kipperperiode*, Berlin 1892 (reprint Gesellschaft für internationale Geldgeschichte E.V., Schriftenreihe Nr.3, Frankfurt/M., o. J.; dále v katalogu jen Saurma: *Münzsammlung*).

²⁰ POLÍVKA, Eduard: *Mincovní památky šlechtických rodů v českých zemích*, Praha 2000 (dále v katalogu jen Polívka).

Sixtus, místodržící v Tyrolích, tajný rada a nejvyšší dvorský maršálek Rudolfa II. a tajný rada Matyáše II. i Ferdinanda II., obdržel roku 1615 mincovní právo pro Falkenštejn (hrad asi 10 km jižně od Mikulova), mincoval i ve Vídni. Trautsoni mincovali (již jako knížata) až do poloviny 18. století. Říšský groš měl mít od roku 1577 úřední ryzost 455/1000.

GDAŃSK, svobodné hanzovní město, **Zikmund III. Vasa** (1587–1632)

mincovna: *Gdańsk*, mincmistr Stenzel Berman, AR groš 1626

Av.: v úzkém hladkém kruhu korunované a vousaté poprsí ve španělském límci a s řadovým řetězem zprava, **SIGIS : III • D : G : REX • POL • D : R • PR •**

Rv.: v úzkém hladkém kruhu v rozvilinách oválný znak města Gdańsk (dva křížky pod korunou), + **GROSSVS • CIVI : GEDANENSIS • 1626**

Lit.: Zagórski 370;²¹ Gumowski 1442;²² Krause – Mischler, s. 973, č. 11.

15. 0,96 g; 19,4 mm

Pozn.: Gdańsk jako město měl mincovní právo od roku 1454, ale již dříve se tu razily mince křižácké. Od roku 1623 měl mít polský groš úřední ryzost 281/1000, tj. rovnal se přibližně habsburskému krejcaru z 1625 (resp. 1 a ¼ krejcaru z roku 1659).

SOLNOHRAD, arcibiskupství, **Paris von Lodron** (1619–1653)

mincovna: *Solnohrad*, mincmistr Christoph Gründtl, AR krejcar 1651

Av.: v úzkém hladkém kruhu štít se lvem převýšený arcibiskupským kloboukem a křížem, **PARIS • D : G : ARCHIEPS •**

²¹ ZAGÓRSKI, Ignacy: *Monety dawnej Polski. Tablice do dzieła o Monetach dawnej Polski jakoteż prowincyj i miast do niej niekiedy należących z trzech ostatnich wieków*, Warszawa 1845 (reprint 1969; dále v katalogu jen Zagórski).

²² GUMOWSKI, Marian: *Podręcznik numizmatyki polskiej*, Kraków 1914 (dále v katalogu jen Gumowski).

Rv.: v úzkém hladkém kruhu zdvojený překřížený kříž, na středu kruhový štítek se solnohradským znakem, **SALI / SBVR / GENSI / S 1651**

Lit.: Fiala 1579–1580; Šmerda 159 var. (36 E17);²³ Krause – Mischler, s. 127, č. 84.

16. 0,73 g; 15,6 mm; prohnutý střížek

Pozn.: Paris von Lodron zu Castello di Noarna, původem z ladinské tyrolské šlechty, byl solnohradským arcibiskupem během třicetileté války, kterou Solnohrad provedl bez dramatických ztrát. Arcibiskupství mělo mincovní právo od roku 996, již předtím se tu razily mince bavorské. Úřední ryzost krejcaru měla být 305/1000.

HAGENAU, svobodné říšské město

mincovna: *Hagenau*, AR 2krejcar 1668 (s titulem Leopolda I.)

Av.: v úzkém hladkém kruhu štít s růží, nad ním letopočet **1668, MON : NOV : CIV : HAGENOENSIS •**

Rv.: v úzkém hladkém kruhu říšský orel (koruna narušuje opisový pruh), na prsou oválný štítek s **2, LEOPOLD I • DG • ROM • IMP • SE • AVG •**

Lit.: Fiala 13366 var.; Krause – Mischler, s. 464, č. 51.

17. 0,90 g; 20,6 mm

Pozn.: Hagenau bylo svobodné říšské město v Alsasku. K Francii bylo připojeno roku 1648, ale říšské mince razilo až do 1671. Od roku 1659 měl mít půlbatzen úřední ryzost 414/1000.

²³ ŠMERDA, Jan: *Solnohradské mince a medaile (1500–1809)*, Gottwaldov 1987 (dále v katalogu jen Šmerda).

KOSTNICE, svobodné říšské město

mincovna: *Kostnice*, mincmistr Franz Anzinger (?), AR krejcar bez letopočtu

Av.: v hrubém perlovci zdvojený a překřížený kříž, na středu španělský štít s městským znakem (kříž pod pruhem)

Rv.: v hrubém perlovci nekorunovaná orlice, na hrudi štítek s rakouským břevnem

Lit.: Saurma: *Münzsammlung*, s. 37, tab. XXIV/č. 746; Krause – Mischler, s. 428, č. 165 var.

18. 0,64 g; 15,7 mm

Pozn.: patrně ražba ze 17. století a před rokem 1657. Kostnické mince byly o 1/15 lehčí a o téměř lot horší než mince říšské. Úřední ryzost krejcaru měla být 254/1000.

Z výše prezentovaného katalogu je zřejmé, že v popsané části nálezu je zastoupeno osm vydavatelů²⁴ z 12 mincoven ze sedmi zemí – nejstarší ražba pochází z roku 1619, nejmladší z roku 1674 (1679?). Připojíme-li i rybnické mince z klatovského muzea, přičteme jednoho dalšího vydavatele (von Raitenau), dvě země (Čechy a Tyroly) a tři mincovny (Gdaňsk?, Praha a Hall). Nejstarší ražby jsou pak z roku 1596 a 1610, nejmladší z roku 1673. U nedochovaných mincí jsou známy ovšem i mladší ročníky. Na dopisní obálce, ve které měl učitel p. Srp mince uschovány, bylo vypsáno více údajů.²⁵ Šlo o ročníky: 1620, 1624 (5x), 1626 (2x), 1649, 1665, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671(5x), 1675, 1676, 1678, 1679, 1680 (2x).²⁶ Řada letopočtů je tudíž nově zaznamenaná, zejména mladší ražby.

²⁴ Přičteme-li hagenauskou minci pouze Leopoldu I. a nebudeme-li počítat Hagenau jako samostatného vydavatele.

²⁵ Na rubu dopisní obálky adresované p. Srpovi (odeslané z Prahy s datem 13. 3. 1934), ve které nález uschovával a kterou i s mincemi p. Soukupová předala, jsou tužkou vypsány jednotlivé ročníky u 25 mincí s tím, že u dalších 10 to nebylo pro špatný stav možné.

²⁶ Pokud byl stejný ročník zaznamenan i v ANONYM: *Zpráva a v Nálezy III*, je podtržen.

●□3: Obálka dopisu p. Srpovi 1934. a) líc, b) rub s vypsány mi letopočty mincí.

V novinové zprávě v Kralovickém obzoru z roku 1934²⁷ se píše o rozmezí let 1620–1681, zpráva v Numismatickém časopise z roku 1939²⁸ navíc zmiňuje i ročník 1596. Vidíme tak, že aspoň zhruba bylo prohlédnuto dalších nejméně 11 mincí (u dalších 10 nebyl letopočet čitelný), takže nějakým způsobem bylo určeno nebo alespoň prohlédnuto téměř 50 mincí, tedy více jak třetina nálezů.

Překvapující je různorodost složení depotu zahrnujícího mince od slezských po alsaské, většina ražeb nicméně pochází právě z území Slezska – 11 mincí z nových doplňků (tj. 61 %) a pět z původních devíti mincí. Další mince můžeme považovat také za domácí – dva moravské krejcar, trausonovský tříkřejcar a z původních mincí ještě pražský tříkřejcar, tj. čtyři kusy. Z dosud známých 27 mincí je tak ze slezských mincoven 16 kusů (což je 59,5 %) a ze všech domácích mincoven (českých, moravských a slezských) 20 mincí (74 %). To odpovídá poměrům na českém venkově a možnostem venkovanů dostat se k oběživu – většinou právě jen k domácím ražbám.

Hodnota nově získaného vzorku není veliká, v součtu jde o 19 krejcarů, a přičteme-li i mince z Klatov (přepočteno zhruba 12 krejcarů), dostaneme celkem 31 krejcarů, tedy zhruba půl zlatého. Za to se na konci 17. století dalo pořídít šest slepic či dvě husy nebo jeden vepřík a nebyl to ani jeden dobrý týdenní plat. Průměrný výdělek tesařského mistra byl za týden 40–60 krejcarů, zednického mistra 60–100 krejcarů, pacholek či sluha dostal 10–20 krejcarů plus nějaké jídlo, učitel včetně různých poplatků, naturálií atd. si přišel na 50–70 krejcarů a vesnický děkan – opět včetně různých poplatků a naturálií – již na 150 až 180 krejcarů. Celý depot (tj. oněch 187 mincí) musel mít pocho-

²⁷ Kralovicko (rubrika), nestr.

²⁸ ANONYM: Zpráva, s. 113–114.

pitelně hodnotu vyšší přibližně sedmkrát,²⁹ což už byl malý kapitál potřebný např. k zakoupení jedné kravky nebo hejna 14 husí.

Uložení nálezu můžeme přibližně (nelze vyloučit, že mezi chybějícími mincemi byly i ražby mladší) datovat do poslední čtvrtiny 17. století, možná do souvislosti s velkými selskými bouřemi³⁰ a následnými represemi v letech 1680–1681, kdy měl jakýsi trochu majetnější rybnický sedlák obavu z následných událostí, resp. exekucí, které přišly právě v roce 1681.

²⁹ Pokud bylo složení stejné, tj. s převahou krejcarů a grešlů a s minimem tříkrejcarů či batzenů a bez hrubé mince (tolarů atd.)

³⁰ Kralovicko bylo jedním z regionů postižených velkým selským povstáním 1680. Sedláci z mnoha vesnic na Kralovicku se bouřili proti vzrůstajícím nárokům kláštera, který se pokoušel revitalizovat panství zpustošené za třicetileté války. Vzpouře byla ovšem potlačena a při povstání zahynulo několik sedláků a byla i řada raněných. Zbytek povstalců byl vyslechnut na úřadech a předán do vězení v Rakovníku. Kromě toho museli vzbouřenci za trest vysázet lipovou alej k Mariánské Týnici, ze které dodnes zbyla památná Radimova lípa, pojmenovaná podle vůdce povstání, rychtáře ve Dřevci Jiřího Radima Chlupsy.